

Yılmaz Erdoğan'ın "Keşke" Öyküsü Ve Söylem Biçembilimi: Bir Yöntem Ve Uygulama

Dr. Nuray Alagozlu

alagozlu@baskent.edu.tr

Abstract

This article aims at a stylistic analysis of the short story “Keşke” by Yılmaz Erdoğan at discourse level. Discourse stylistics can be defined as a transition between grammar and discourse. It focuses on discourse linguistics, suprasyntax, trans-sentential discourse grammar, text linguistics and text coherence, stylistics, and text syntax as well as the strategies used in literary interpretation. Discourse stylistics examines complex textual variables, discourse, human factor, exceptional and deviated language use (Erden, 1997: 126). In this article, how the writer presents his emotions and thoughts in such a special way is examined at discourse level.

As a result, the story contains unconventional grammatical and collocational compositions in terms of words, word groups, sentence and discourse structure. The following are the unconventional discourse features determined: 1. Thematic ambiguity, 2- Ill-formed collocations, 3-Given /new information conflict, 4- Inadequacy in coherence and cohesion

Key words: Discourse Stylistics, discourse, short story, style, Yılmaz Erdoğan.

Özet

Bu çalışmada Yılmaz Erdoğan'ın "Keşke" isimli öyküsünün söylem biçembilimi çerçevesinde çözümlenmesi hedeflenmiştir. Söylem biçembilimi, söylem dilbilimi, sözdizimi üstü (tümcelerarası) dilbilgisi, metin dilbilim, metin bağdaşıklığı, biçembilim ve metin sözdizimi üzerinde odaklanır ve metinlerin karmaşık değişkenlerini, söylemi, insan faktörünü, sıra dışı dil kullanımlarını ve sapmalarını araştırır. (Erden, 1997: 126). Yazarın kendi duygu ve düşüncelerini böylesine özel biçimde sunmasının nedenleri söylem düzleminde incelenmiştir.

Sonuç olarak, öncelikle öykü sözcük, sözcük öbeği ve tümce yapısı açısından sıra dışı bileşim, eşdizim ve dilbilgisi özellikleri gösterir. Öyküde saptanan sıradışı söylem öğeleri aşağıdaki gibidir. 1- özellikle tümce düzeyinde izleksel belirsizlik (thematic ambiguity), 2- Eşdizimsel sapmalar (ill-formed collocations), 3-Önceden tanıtılan bilgi ile yeni tanıtılan bilgi çatışması (given /new information conflict), 4-Bağdaşıklık ve bağlaşıklık açısından yetersizlik (inadequacy in coherence and cohesion).

Anahtar Kelimeler:Söylem biçembilim, söylem, kısa hikaye, biçem, Yılmaz Erdoğan

1-Giriş

Son yirmi yıldır dilbilim alanında söylemin önem kazanmasından sonra biçembilim çalışmaları da yapısalcılıktan uzaklaşıp söylem ortamına kaydırılmıştır (T.A.Van Dijk and Kintsch, 1983; Haynes, 1992; Dressler, 1995). Söylem biçembiliminin amacı yazınsal bir metnin düşünsel, kişilerarası ve metinsel boyutlarını araştırmak, metin yazarının metin içinde nasıl kendine özgü bir dil kullanımı geliştirdiğini, kısacası metnin biçimini saptamaktır (Erden, 2002:14). Bunu yaparken sadece metni değil okuyucu-yazar ilişkisini de gözönüne alır. Söylem biçembilimi, söylem dilbilimi, sözdizimi üstü (tümcelerarası) dilbilgisi, metin dilbilim, metin bağdaşıklığı, biçembilim ve metin sözdizimi üzerinde odaklaşır ve metinlerin karmaşık değişkenlerini, söylemi, insan faktörünü, sıra dışı dil kullanımlarını ve sapmalarını araştırır. Söylem biçembilimi, dilbilgisi ve söylem arasında bir geçiş olgusudur ve prensiplerle açıklanır. Dilbilgisini değişmez kurallar, söylemi ise göreceli, yoruma açık, ihlal edilebilir prensipler yönetir. (Enkvist, 1985: 13-14). Dilbilgisinde doğru yanlış ayrımı gözetilir, ancak söylemin etkili veya etkisiz olması sözkonusudur. Yazılı söylemin belirli bir durum içinde değerlendirilmesi gerektiğinde, söylem yapısının ve yukarıdaki tanımda bahsedilenlerin yanısıra, bir çok dış unsurun da gözetilerek incelenmesi gerekir: İletişimi gerçekleştiren okur yazar ilişkisinin, konunun, durumun, kültürün, geleneklerin ve tabuların göz ardı edilmemesi gerekir (Erden, 1997:112-113, 126).

Bu çalışmada Yılmaz Erdoğan'ın "Keşke" isimli öyküsü söylem biçembilimi çerçevesinde ele alınmıştır. Yazarın kendi duygu ve düşüncelerini böylesine özel biçimlerde sunmasının nedenleri söylem düzleminde incelenmiştir. Yazarın biçeminin ilk bakışta farklı olduğu ancak metne derinlemesine bakılmadan, hangi özel sebeplerden dolayı yazarın bu

farklılığı yansıttığının ortaya konması zor görünmektedir. Yazarın biçem adına ne yaptığının daha kolay çözümlenmesine yardımcı olmak için, sadece öykünün anlatı söylemi içindeki sözcükler, metni oluşturan dil yapıları ve sözdizimsel öğeler incelenmemiş, metnin söylem yapısı ile durumsal bağlamlar ve onların temelindeki prensipler de göz önüne alınmıştır (Haynes, 1995).

2-Çözümleme

Yazarın biçemini daha kolay çözümlenmek amacıyla Haynes'in önerdiği aşamalı bir yöntem kullanılmıştır (1995:3-6). Bu yöntem şöyle özetlenebilir:

2.I. Tek sözcükler yada iki-üç sözcükten oluşan öbekli açısından biçem:

- 1- Sözcükler
- 2- Toplum ve dilbilgisi gelenekleri
- 3- Eğretilmeler

2.II. Metnin başından sonuna kadar etkin olan örüntüler açısından biçem:

- 1- Yazarın anahtar sözcük seçiminin sayısal olarak saptanması
- 2- Dilbilgisi örüntüsü
- 3- Tümce yapısı ve metnin içeriğinin yapısı
- 4- Anlatım ortamı ve metnin biçemi
- 5- Sözcük, sözcük öbeği, tümce ve metindeki olaylar dizisi
- 6- Önemli detayların seçimi
- 7- Yazarın duygusal katılımı
- 8- Biçem ve ideoloji

Bu yöntem belirtilen öyküde, aşağıdaki şekilde somutlaştırılabilir

2.I. Tek sözcükler ya da iki-üç sözcükten oluşan öbekler açısından biçem:

2.I.1. Sözcükler

Göndergesel anlamın kaçınıldığı dil kullanım örnekleri vardır. Kadın ve ya sevgili düş sözcüğünün kişileştirilmesi (personification) yoluyla anlatılmıştır.

- iri göğüslü küçük burunlu bir düş

Yazar ağacı da hayali sevgilisiyle olan konuşmasına katılan bir kişi gibi algıladığı için ona eylemler yükler.

- ağaç sustu .

Yazarın kullandığı dil bir çok yeni sözcük oluşumları (neologies) sergiler. Türkçe sözcükleri, deyimleri veya eşdizimsel yapıları kırparak ya yeni ifadeler türetir ya da sıra dışı bileşimler oluşturur. Kendini ve öykülerini şöyle anlatır.

- Akli hin yüreği hüznübaz bir yazardan imgelizce öyküler

Imge-lizce sözcüğü, “simgesel” anlamında imge ve ingi-lizce sözcüğünün kırılmasıyla oluşturulmuştur.

Öncelikle öykü kitabının başlığındaki “hüznübaz” sözcüğü incelendiğinde “hüzün” sözcük kökünün sıradışı bir türetme soneki aldığı gözlenir. “Baz” eki kumar-baz", (kumar oynayan), "can baz" (canıyla oynayan), ateş-baz örneklerinde olduğu gibi Farsça “oynayan” anlamına gelmektedir (Develioğlu, 1984). Türkçede olağan sınırlarda kullanan bir kişi isimden sıfat türetme işini lı/li/lu/lü eklerinden birini kullanmaktadır (Hüznü). Yazar herkesçe bilinen ek ve sözcük kökleriyle yeni kelimeler üreterek, Türkçe’deki sıfat türetme kurallarını kullanmamaktadır (Underhill, 1980). Öyküde olağan nitelemeler yapılmamıştır. Olağan sıfatlar yerine her okuyucunun farklı yorumlayabileceği nitelemeler kullanılmaktadır.

2.1.2. Toplum ve dilbilgisi gelenekleri

Türkçe’deki eşdizim ilkelerine aykırı nitelemeler sözkonusudur.

-iri göğüslü küçük burunlu bir düş

- -cnflasyonist duygular
- -fermuara stres, streç bir kot
- -mor dalgalandıktan sual olunma yenilgisine tünemiş kırılğan deniz.

Bilinen deyimler değiştirilmiş; ya kesilmiş ya da beklenmedik bir şekilde sonlandırılmıştır.

- “sarmaş” sözcüğü “sarmaş dolaş” ifadesinden ayrı kullanılmıştır.
- "ufacık tefecik" yerine -daracık tefecik "daha ortada fol yok yumurta yokken" yerine “daha ortada fol yok, yumurtanın birazı rafadanken” kullanılmıştır.
- “Onlar erdi muradına biz çikalım kerevetine” yerine “Onlar erdi muradına biz kerevet bulamadık” kullanılmıştır.

2.1.3. Eğretilmeler

Eğretilmeler, dolaylı sözeylemler olarak, yazarın zihninde kurduğu anlamla bağımlı anlam arasındaki farklılıktır. Okur eğretilmelerden bir yorum çıkarır (Erden, 2002). Aşağıdaki tümcede bir savaştan veya bir mücadeleden veya bir spor karşılaşmasından bahsediliyormuş duygusu verilirken aslında yazarın daha önceki gönül ilişkileri kastedilmektedir.

- Daha önce ağır kayıplar verdik. Yenildik ama ezilmedik.
- Hep beraberliğe oynuyoruz, ondan herhalde.

Öyküde bazı bölümlerde bağımlı anlamı çözmek ve yazarın zihninde kurduğu anlama ulaşmak ve yorum yapmak zor görünmektedir. Aşağıdaki paragraf yazarın hayali sevgili ile konuşması arasına sıkıştırılmıştır. Ne yazarın düşü ile ne de hayali aşkı ile ilgili görünmemektedir.

- Hep minareli, ayrıntı camlı camiinin mimarisinden, komşunun apış mahremiyetini dikizleyen müezzin, bir dengesizlik ve şehvet anını iyi değerlendirek aşağı yerçekimleniyor. Ne anlaşılmazdır ki, henüz yere düşmemişken, daha ortada fol yok, yumurtanın biraz rafadanken, ölüyor. Cenazesine konu komşular gelip dedikodu yapıyorlar. Konu, komşu, dedi, kodu birbirine giriyor.

2.II. Metnin basından sonuna kadar etkin olan örüntüler açısından biçem:

2.II.I. Yazarın anahtar sözcük seçiminin sayısal olarak saptanması

“Düş” sözcüğü 431 sözcüklü bir minimalist öyküde kimi zaman sesdeş iki anlamlı (paronomasia, Özünlü, 1997) kimi zaman kişileştirme (personification) kullanılarak konuya yönelik ve metnin tümünde süreklilik gösteren bir sözcük olarak 16 kez tekrarlanmıştır. Bu öykünün bir ulaşılmaz anlatan ve düşlenen sevgilinin bir hayal ürünü olması gerçeğini doğrulamaktadır. Öykünün içeriğini tek bir sözcükle özetler: Düş.

Şekil 1. Düş

Düş	Rüya- ad
	Düş-mek -eylem

- Bir yığın şeyin arasında **düş** kuran ben

- iri göğüslü küçük burunlu bir **düş**
- Bir **düş düştü** elimden yöre, un ufak oldu.

2.II.2. Dilbilgisi örüntüsü

Öyküde yazar Türkçe'nin sözdizimi kuralları çok bağlı değildir ve kendine özgü ve yenilikçi bir tavır sergiler. En göze çarpan örnekler aşağıda verilmiştir.

Geçişsiz bir eylem (susmak) geçişli bir eylem gibi kullanılmıştır Buna benzer şekilde, geçişli bir eylem (konuşmak) gerekli edattan yoksun (bir şey hakkında konuşmak) kullanılmıştır. Anlam konusunda bir karmaşa vardır.

Yaprak **konuştuk**. Dal **sustuk**.

Yine, bir tümcenin bir eylem gibi zaman ve şahıs soneklere alması tümcenin sözdizimsel ulamını (kategorisini) değiştirmiştir.

-bi zahmet şunu uzatabilirmisiniz-leşmişizdir.

2.II.3. Tümce yapısı ve metnin içeriğinin yapısı

Türkçe dilbilgisi kurallarına zaman zaman uyulmamasına rağmen tümce yapısı genellikle basit ve sadedir. Yazar, günlük konuşma dilini kullanılmış, özenli tümce seçiminden ziyade, tümceler doğal bir akış içinde sunulmuştur.

Öyküde yazar sürekli okuyucuya bir düş içinde olduğunu hatırlatır. Öykünün adı zaten gerçek olması çok istenilen bir öykünün anlatılacağı iletisini vermektedir. Öyküde yazar dokunamadığı ulaşamadığı bir hayali sevgili ile konuşmaktadır. Yazar bir ağaç altında yalnızdır. Ağacı da sevgilisi ile sohbetine katarak oturmaktadır. Sevgilinin ulaşılmazlığına isyankar görünmektedir.

2.II.4. Anlatım ortamı ve metnin biçemi

Anlatım ortamı düş sözcüğünün bir çok kez yinelenmesinden de anlaşıldığı üzere bir düş tasviridir. Ancak okuyucu çoklukla düş mü gerçek mi çatışması yaşar.

Metnin biçemi ile ilgili olarak metni bağlaşıklık, bağdaşıklık, ve önceden tanıtılan bilgi ve yeni bilgi uyumu konularında incelemek yerinde olacaktır.

a) Bağlaşıklık

Kısaca, yüzeysel yapı bağımlılığı olarak açıklanabilen ve sebep-sonuç ilişkilerini, zıtlık belirten, şart bildiren ve izleksel bütünlüğü gösteren yüzeysel dilbilgisel bağlarla kendini hissettiren bağlaşıklık, öykü içerisinde fazlaca tercih edilmemiştir. Tümceler aşağıdaki gibi genellikle dilbilgisel bağlarla birbirlerine bağlanmamıştır.

- Daracık tefecik, fermuara stres, bir kot giymişsin. Lastik ayakkabılar hesapta yoktu. Seni seviyorum. Aşkımız hasır altı edilmiş, enflasyonist duygular yığını. Emisyon hacmimiz daralıyor, Ememiyoruz.

b) Bağdaşıklık

Metnin bağdaşıklılığını bozan bir kaç bölüntü öykü boyunca tekrarlanmıştır. Bu karmaşa ve karışık görünüm yazarın bir düş içinde ve aklının çok karışık olduğunu gösterir. Ayrıca, yazar, hayali sevgiliyi konuşarak baştan çıkarmaya çabalamaktadır.

- Mor dalgalarından sual olunma yenilgisine tünemiş kırılğan deniz,Kayık tıkırtısının şiiri. Ve her anlaşılmaz cümlelerin içinde var olan ve hep yalan yere edilen yeminler,.. Kimi neye benzettiğim bilmeyen tasvirler,.. Sebep ve sonuçlarıyla anlatılamayan bir yığın şeyin arasında düş kuran ben...
- Düşmüşüm, haberim yok, Nerden düştüğümü" bilincinde değilim.Kendine teslimiyet bir şarkıdan belki de. Ki rast makamında, bir şeylerin küflendiği duygusuna kapılırim, Türk Sanat Müziği engelliyim...
- Hep minareli, ayrıntı camlı camiinin mimarisinden, komşunun apış mahremiyetini dikizleyen müezzin, bir dengesizlik ve şehvet anını iyi değerlendirerek aşağı yerçekimleniyor. Ne anlaşılmazdır ki, henüz yere düşmemişken, daha ortada fol yok, yumurtanın birazı rafadanken, ölüyor. Cenazesine konu komşular gelip dedikodu yapıyorlar.Konu, komşu, dedi, kodu birbirine giriyor.

Bağdaşıklık tüm öykü içinde ciddi bir problem olarak yansımaktadır. Her bir tümcenin izleksel (thematic) yapısı incelendiğinde aşağıdaki yapı ortaya çıkar.

Aşağıdaki bölüntülerde (paragraph) görülen kesitsel (register-based) sapmalar konuya özel (izleksel) olağan sözcüklerin yerine yazarın aşkını anlatmak yerine farklı sözcükleri seçtiği farkedilir (Şekil 1).

- Daracık tefecik, fermuara stres, streç bir kot giymişsin. Lastik ayakkabılar hesapta yoktu. Seni seviyorum. Aşkımız hasır altı edilmiş, enflasyonist duygular yığını. Emisyon hacmimiz daralıyor Ememiyoruz.
- Biliyor musun, saçlarım dökülmeye başladığında bıyıklarım iz yoktu. Çok berber sükün etti, muhabbet olsun dert paylaşımına. Seni yanımda tutabilmek için aklıma gelen her şeyi söylüyorum. Daha önce ağır kayıplar verdik. Yenildik, ama ezilmedik. Hep beraberliğe oynuyoruz, ondan herhalde.

Yazar, burada İngilizce kökenli ekonomi de kullanılan bir terim olan “emisyon hacmi ” ifadesini Türkçe “emmek” eylemi ile bağdaştırmış, ve aşkını hayali sevgiliye anlatmaktadır. Yine “beraberliğe oynamak” bir spor terimidir ve yazar bunu uygun olup olmamasına aldırmadan aşkını ifade ettiği bir bağlamda kullanmaktadır. Normal koşullarda bir kişiyi aşkını ifade ederken seçeceği sözcükler bunlar değildir.

Şekil 2. Tümcelerin İzleksel Dağılımı

Bölüntü (paragraf)	İzlek
Tümceler	
• Daracık tefecik, fermuara stres, streç bir kot giymişsin.	Giyim
• Lastik ayakkabılar hesapta yoktu.	Giyim
• Seni seviyorum.	Aşk
• Aşkımız hasır altı edilmiş, enflasyonist duygular yığını.	Aşk-Ekonomi
• Emisyon hacmimiz daralıyor	Ekonomi
• Ememiyoruz.	Belirsiz

Bölüntü (paragraf)	
• Biliyor musun, saçlarım dökülmeye başladığında bıyıklanmdan iz yoktu.	Kişisel
• Çok berber sükün etti, muhabbet olsun dert paylaşımına.	Kişisel
• Seni yanımda tutabilmek için aklıma gelen her şeyi söylüyorum.	Aşk
• Daha önce ağır kayıplar verdik.	Spor karşılaşması
• Yenildik, ama ezilmedik.	Spor karşılaşması
• Hep beraberliğe oynuyoruz, ondan herhalde.	Spor karşılaşması

Yazar, daha sonra bu kadar anlaşılmaz olması konusundaki mazeretini şöyle açıklıyor:

- -Seni yanımda tutabilmek için aklıma gelen her şeyi söylüyorum

c) Önceden verilen bilgi ile yeni bilgi (Given information versus new information)

- Bu yalnızlık bana büyük geliyor,.Çok, iç kavgalardan arınıp, büyük kavgaya soyunmak istiyorum artık.

Okuyucu bu tümceye kadar yazarın bir duygusal karmaşa ve iç çatışma yaşadığının aynı şekilde yarı gerçek bir olaylar dizini sunduğunun farkındadır. Ancak, bu tümcede belirtilen, “büyük kavga”nın ne olduğuna dair bir bilgi daha önce verilmemiştir. Çünkü yazar tamamen hayali bir aşk hikayesi anlatıyor görünmektedir. Dolayısıyla okuyucunun ne hakkında konuşulduğu konusunda şaşkınlığı söz konusudur.

2.II.5.Önemli detayların seçimi

Yazarın biçemiyle ilgili en dikkat çekici özelliklerden biri, yukarıda bahsedildiği üzere, öncelikle öyküdeki sözcük, sözcük öbeği ve tümce yapısı açısından sıra dışı bileşim, eşdizim ve dilbilgisi özellikleri göstermesidir.

Ek olarak, öyküye bütüncül olarak bakıldığında, öykünün geleneksel bir düzen içerisinde olmayışı ve izleksel yapının dağınıklığı ideal bir söylemi oluşturan öğelerin de eksiliğini hissettirir. Ancak, bu durum, düşlerin ve düşüncelerin belirli bir mantıksal ilişkiden veya kalıptan yoksun olabileceği gerçeği ile örtüşür.

2.II.6. Yazarın duygusal katılımı

Öykü birinci tekil şahıs tarafından anlatılmakta dolayısıyla yazarın duygu ve düşünceleri sınırlamasız, olduğu gibi ve bilinç akışı (stream of consciousness) yöntemine benzer bir tarzda anlatılmaktadır (Abrams, 1993). Okuyucu yazarın ne hissettiklerini adeta zihninin içine girerek öğrenmektedir.

2.II.7. Biçem ve ideoloji

Bamberg (1983) ürettikleri söylemde başarısız olan metin üreticilerinde söylemde bağdaşıklıkla ilgili üç önemli özellikten bahseder. 1) söylemin belli bir metinsel düzenden yoksun oluşu, 2) bağlam oluşturmada yetersizlik ve 3) söylem konusunun belirsizliğidir. Bu açılardan metin incelendiğinde ideal söylemi yansıtmadığı görülür. Öyküde ideal söylem tanımına uymayan öğeler görülmektedir.

Öyküde saptanan sıradışı söylem öğeleri aşağıdaki gibidir.

- 1- özellikle tümce düzeyinde izleksel belirsizlik (thematic ambiguity)
- 2- Eşdizimsel sapmalar (ill-formed collocations)
- 3-Önceden tanıtılan bilgi ile yeni tanıtılan bilgi çatışması (given /new information conflict)
- 4-Bağdaşıklık ve bağlaşıklık açısından yetersizlik (inadequacy in cohesion and coherence)

Ancak, düşlerin ve düşüncelerin belirli bir mantıksal ilişkiden veya kalıptan yoksun olduğu düşünülürse, bu durum öykünün dağınık izleksel yapısı ile örtüşmektedir. Öyküdeki az ya da yetersiz karakter gelişimi, bir çok yinelemeler, sözcük, noktalama, sözdizimi yenilikleri, zaman olgusunun verilmemesi göz önüne alınırsa, öykünün yazında son dönem akımlarından postmodern görünüm sergilediği söylenebilir. Çünkü postmodern durum yazında ve ya toplumda yerleşmiş düşünce ve tecrübe/yaşayış kurallarının temellerini, varoluşlarının altında yatan boşluğu, gereksizliği ortaya çıkarmak amacını gütmektedir (Abrams 1993:120). Postmodern

sanatçı ya da yazarın ürettikleri çalışma ilke olarak önceden yerleşmiş kurallar tarafından yönetilemez; benzer kategorilerin metne ya da çalışmaya uygulanmasıyla belirleyici bir yargıya göre yargılanamazlar. Yazar (...) kuralsız çalışır (Lyotard, 1990: 97). Yazarın biçimindeki farklılığın nedenleri arasında sözcük oyunları, spor oyunları terimlerinin öyküde kullanımı gibi öykü yazılışındaki standard öğelerin gözardı edilmesi gibi ve geleneksel yazı biçiminin dışına çıkma gibi postmodernist özelliklerdir.

3.Sonuç

Yazarın ayrıcalıklı ve geleneklere uymayan yazma tarzı bilinen biçimbirimlerle (morpheme) sıradışı bileşimler yaratarak sözcük oluşturmada ki yaratıcılığı ve sözcük oyunları yazarın zengin hayal gücünün göstergesidir. Öyküdeki yenilikçi metin düzeni ve gelenek dışı dil kullanımlarının çeşitliliği karşısında, okuyucu, yazara sosyal kurallara da itaat etmeyi sevmeyen, yenilikçi ve isyankar bir kimlik ve hayat görüşünü yakıştırabilir. Tüm bunların ötesinde, yazarın kullandığı sözdizimsel, anlamsal, eşdizimsel sapmalar kaçınılmaz bir şekilde gülmece yaratmaktadır. Kimi farklı sözdizimi yenilikleri, beklenmedik sözcük bileşimleri, ağdalı bir metin içinde satırlar arasında saklanmış iletilere (büyük kavgaya soyunmak gibi) rağmen, okuyucu eğlenceli ve gülümseten bir öykü ile karşı karşıyadır.

Kaynakça

- A. Erden, *Kısa Öykü ve Dilbilimsel Eleştiri* (Istanbul: Gendaş Yayınları, 2002)
- A. Erden, 'Öyküde Sözdiziminden Söylem Düzlemine Geçiş Olgusu Üzerine' *Dilbilim Araştırmaları* (Ankara: Kebikeç Yayınevi, 1997). ss 112-126
- B. Bamberg, 'What makes a text coherent?' *College Composition and Communication* 34;4, (1983) ss. 417-429.
- F. Develioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. (Ankara: Aydın Kitabevi, 1984)
- J. Haynes, *Style* (London New York: Routledge, 1995)
- J.F. Lyotard, *Postmodern Durum*. Ahmet Çiğdem (çeviren) (Ankara: Ara yayıncılık, 1990)
- M.H. Abrams, *A Glossary of Literary Terms* (London: Hartcourt Brace College, 1993)
- N.E. Enkvist, 'Text and Discourse Linguistics, Rhetoric and Stylistics' *Discourse and Literature (New Approaches to the Analysis of Literary Genres)*. Teun V. Dijk (ed.) (Amsterdam: John Benjamin's Publishing Comp, 1985) ss.11-38.

- R. Underhill, *Turkish Grammar*. (Massachusetts: The Massachusetts Institute of Technology, 1980).
- T.A.Van Dijk and Kintsch, *Strategies of Discourse Comprehension* (New York: Academic Press, 1983)
- Ü. Özünlü, *Edebiyatta Dil Kullanımları* (Ankara: Doruk, 1997).
- W. U. Dressler, 'Between Grammar and Discourse' *Thirty Years of Linguistic Evolution*. Martin Putz (ed.) (Philadelphia/Amsterdam : John Benjamin's Publishing Comp, 1992) . 149-159.
- Y. Erdoğan, *Hüzünbaz Sevişmeler* . (Istanbul: Sel Yayıncılık, 1998)

KEŞKE

Bir dal düştü elimden yere, ağaç sustu. Bense, sanki yaprak konuşan, dal susan ağaçla sırnaş, yanımda iri göğüslü, küçük burunlu bir düşünle sarmaş, oturmaktayım.

Diyorum ki,

— Ne güzel, gömleğinin üst düğmelerinden birini açık unutman... Ve oradan sutyen kıvrıntının görünmesi.

Diyor ki,

— Ben bir düşün. Pornografiye dönüştürme beni Benim için farketmez ama şiire ayıp olur. Düğmeyi iliklememi istediğin zaman, iliklenmiştir artık. Ama bunu niye isteyesin ki. Senin düşünüyü kim görebilir?.. insan düşlerim bile paylaşamıyor, yazık.

Mor dalgalarından sual olunma yenilgisine tünemiş kırılğan deniz. Kayık tıktırtısının şiiri. Ve her anlaşılmaz cümlenin içinde var olan ve hep yalan yere edilen yeminler... Kimi neye benzettiğim bilmeyen tasvirler.. Sebep ve sonuçlarıyla anlatılamayan bir yığın şeyin arasında düşün kuran ben...

Düşmüşüm, haberim yok. Nerden düştüğümün bilincinde değilim. Kendine teslimiyet bir şarkıdan belki de. Ki rast makamında, bir şeylerin küflendiği duygusuna kapılıyorum. Türk Sanat Müziği engelliyim...

Diyorum ki,

— Seni ellediğim için kızmıyorsun ya bana?

Diyor ki,

— Ben bir d'üm. Senin. Elleyemezsin. İnsan kendi d'ünü bile elleyemiyor, yazık.

Kızıyorum ki,

— Bana, d'üm deyip durma. Zaten d'ümüşüm. Biraz gerçek davranamaz mısın. Sömürü kadar mesela.. Elle tutulur, gözle görülür bir açlık kadar olamaz mısın? Görüyorsun zor durumdayım. "Ben d'üm"süz cümleler konuş benimle.

Daracık tefecik, fermuara stres, streç bir kot giymişsin. Lastik ayakkabılar hesapta yoktu. Seni seviyorum. Aşkımız hasıraltı edilmiş, enflasyonist duygular yığını. Emisyon hacmimiz daralıyor. Ememiyoruz.

Diyor ki,

— Ne anlatıyorsun sen? Hiçbir şey anlamıyorum.

Hep minareli, ayrıntı camlı camiinin minaresinden, komşunun apış mahremiyetim dikizleyen müezzin, bir dengesizlik ve şehvet anını iyi değerlendirerek aşağı yer çekimleniyor. Ne anlaşılmazdır ki, henüz yere düşme-mişken, daha ortada fol yok, yumurtanın birazı rafadanken, ölüyor. Cenazesine konukomşular gelip dedikodu yapıyorlar. Konu, komşu, dedi, kodu birbirine giriyor.

Saçların kendinden permalı. Kuaför çatlatan bir güzelsin. Seni daha önce bir yerde mi gördüm, yoksa şimdi mi uyduruyorum?

Diyor ki,

— Bilmiyorum. Belki bir dolmuşta, bi zahmet şunu uzatabilir misinizleşmişizdir.

Biliyor musun, saçlarım dökülmeye başladığında, bıyıklarından iz yoktu. Çok berber sökün etti, muhabbet olsun dert paylaşımına. Seni yanımda tutabilmek için aklıma gelen her şeyi söylüyorum. Daha önce ağır kayıplar verdik. Yenildik ama ezilmedik. Hep beraberliğe oynuyoruz, ondan herhalde.

Bir d'üş d'üştü elimden yere, unufak oldu.

Onlar erdi muradına, biz kerevet bulamadık.

Aşkımız, iki gözlüklünün öpüşme çabasıydı. Gözlükleri çıkarmak hiç aklımıza gelmedi.

Diyorum ki,

— Bu yalnızlık bana büyük geliyor. Çok. iç kavgalardan arınıp, büyük kavgaya soyunmak istiyorum artık...Sana söylüyorum.. Beni dinlemiyor musun?.. Heeeeey.. Neredesin?.. Nereye kayboldun? Bi dakika.. Don geri.. Daha sevişecektik.. Ne yandasın?

Bir düş düştü elimden yere. Undan ufak oldu. Onlar el koydu bütün kerevetlere, ben ve ağaç, yaprak konuştuk, dal sustuk. Yazık.

Yılmaz Erdoğan

1990

Nuray Alagözlü, who graduated from Gazi University in 1989, had her masters of art degree (MA-TEFL) at Bilkent University in 1994. She completed her doctorate in Linguistics at Hacettepe University and was appointed assistant professor. At the moment, she works for ELT department at Başkent University.